

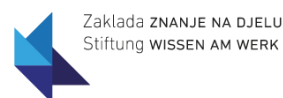
WAKEUP
your vocation

**PREPORUKE ZA POLITIKE
PROFESIONALNOG
USMJERAVANJA I
OBRAZOVANJA MLADIH ZA
USPJEŠNU
TRANZICIJU U SVIJET RADA**

SADRŽAJ

UVOD.....	3
PREPORUKE ZA POLITIKE NA RAZINI EUROPE	4
PREPORUKE ZA POLITIKE U ŠPANJOLSKOJ	10
PREPORUKE ZA POLITIKE U HRVATSKOJ.....	15
PREPORUKE ZA POLITIKE U ITALIJI	20

The “Wake up your vocation” project is co-funded by the Erasmus+ program of the European Union. The content of this document is the sole responsibility of the project partners and neither the European Commission nor the Spanish Service for the Internationalization of Education (SEPIE) is responsible for any use that may be made of the information contained therein.

This work © 2023 by WAKE YOUR VOCATION Project (2021-1-ES01-KA220-SCH-000032681) is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.
To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

UVOD

Ova zbirka preporuka za politike rezultat je Erasmus+ projekta [Wake Up Your Vocation](#), koji je fokusiran na razvijanje vještina budućnosti i osnaživanje prosvjetnih djelatnika/ca za provođenje aktivnosti profesionalnog usmjeravanja. Projektni konzorcij čine Fundaci3n Santa Maria la Real (Španjolska), Znanje na Djelu (Hrvatska), ALFA (Italija) i Goethe-Institut e.V. (Njemačka), koji su na projektu surađivali od studenog 2021. do studenog 2023. godine. Cilj projekta je smanjivanje jaza između obrazovnog sustava i tržišta rada, kako bi se promicalo uključivanje mladih ljudi u radnu snagu.

Tijekom pilotiranja projekta, anketirano je više od 1000 učenika/ca i 140 roditelja, te je intervjuirano 11 prosvjetnih radnika/ca, kroz što su prikupljeni podatci za ove preporuke. U završnom koraku, preporuke su pregledali kreatori politike na europskoj razini koji su sudjelovali u završnoj konferenciji projekta Wake up. Ove preporuke predstavljaju odgovore na preostale izazove, nedostatke i prepreke u sustavima obrazovanja zemalja sudionica u projektu, specifično u pogledu razvijanja vještina za budućnost i profesionalnog usmjeravanja.

Ove preporuke za politike nadahnut će različite dionike u obrazovanju, a posebno kreatore politike da nastave poboljšavati postojeću situaciju, te da poduzmu potrebne reformne korake.

Kako čitati preporuke za politike?

Ove su preporuke strukturirane po regijama: prvo poglavlje sadrži preporuke na razini Europe, a sljedeća se poglavlja bave preporukama za svaku od zemalja sudionica u projektu (Španjolska, Hrvatska, Italija).

Svako poglavlje s preporukama slijedi istu strukturu:

- **Naslov**
- **Tko** treba nešto poduzeti?
- **Što** se treba promijeniti?
- **Zašto** je ova promjena nužna?

PREPORUKE ZA POLITIKE EUROPE

POTICANJE PROFESIONALNOG USMJERAVANJA

TKO?

Europska komisija, Vijeće EU

(Europski parlament, Europski odbor regija, Europski gospodarski i socijalni odbor)

ŠTO?

Profesionalno usmjeravanje trebalo bi biti prioritet u kontekstu Europske godine vještina od svibnja 2023. do svibnja 2024. godine, ali i nakon toga, u svim politikama i programima Europske unije.

Ovo bi trebalo uključivati posebne konferencije, poboljšanju razmjenu dobre prakse među državama članica ili namjenske zaključke Vijeća.

ZAŠTO?

Diljem Europe postoje razni primjermi dobre prakse profesionalnog usmjeravanja. Međutim, i dalje je implementacija profesionalnog usmjeravanja veoma heterogena i uglavnom nedostatna. Dobri primjeri mogli bi potaknuti poboljšanje u svim državama članicama i regijama. Usmjeravanje je ključno za sprječavanje neusklađenosti vještina, preranog prekida školovanja, te manjka radne snage u određenim sektorima.

Posljednja Rezolucija Vijeća EU-a o profesionalnom usmjeravanju donešena je 2008. godine. Ojačano Jamstvo za mlade iz 2020. godine naglašava „savjetovanje, usmjeravanje i mentorstvo“. Međutim, budući da se radi o raskrižju područja obrazovanja i zapošljavanja, kompetencije se preklapaju i kompliciraju zakonodavstvo, razmjenu i sustavne promjene, a posebice one koje dolaze s europske razine zbog supsidijarnosti.

VIŠE INDIVIDUALNIH PREPORUKA ZA POJEDINE ZEMLJE O TRANZICIJI NA TRŽIŠTE RADA I O STJECANJU VJEŠTINA

TKO?

Europska komisija

ŠTO?

Proces Europskog semestra trebao bi staviti veći naglasak na politike (strukovnog) obrazovanja, suradnju dionika u obrazovanju i svijetu rada, kao i pružanju vještina za orijentaciju i integraciju na tržištu rada. Financiranje kroz ESF+ moglo bi ojačati ovo određivanje prioriteta.

ZAŠTO?

Budući da obrazovanje nije glavna kompetencija EU-a, to je područje često zaostalo u procesu Europskog semestra. Međutim, suradnja između škola i poslodavaca, kao i orijentacija za tržište rada ključni su za poticanje gospodarskog razvoja i prijenost vještina za zelenu i digitalnu tranziciju. Konkretno, budući da proces Europskog semestra ima jaču vezu s EU financiranjem, posebice kroz ESF+, takva bi preporuka potaknula djelovanje tamo gdje je najpotrebnije.

VIŠE OBRAZOVNE MOBILNOSTI ZA NASTAVNIKE/CE, STRUČNE SURADNIKE/CE I MENTORE/ICE

TKO?

Europska komisija, Europski parlament, Vijeće EU (Europski odbor regija)

ŠTO?

EU programi poput Erasmus+ programa trebali bi nastaviti povećavati svoju potvrdu za mobilnost učenika/ca, studenata/ica, ali i nastavnika/ca i karijernih savjetnika/ca.

Zagovaramo uvođenje mentorskog programa u kojem iskusni stručnjaci vode mlade ljude u njihovim odabranim karijerama, potičući praktične uvide, umrežavanje i međunarodnu razmjenu strukovnih praksi.

ZAŠTO?

Obrazovni sustavi, iskustva učenja, ali i profesionalno usmjeravanje imali bi koristi od veće internacionalizacije, razmjene dobrih praksi, te povećanja svijesti o globalnim trendovima i rješenjima. Obrazovni djelatnici/e igraju multiplikatorsku ulogu koja može pridonijeti sustavnijim poboljšanjima u pogledu pružanja kvalitetnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja vještina za budućnost. Mentorski program mogao bi ne samo potaknuti internacionalizaciju, već i dodatno premostiti jaz između obrazovnog sustava i tržišta rada.

ULAGANJE U OBRAZOVANJE

TKO?

Europski parlament, Europska komisija, Vijeće EU, Europski odbor regija

ŠTO?

Programi financiranja (kao što su Erasmus+ i Europski socijalni fond), kao i instrument oporavka NextGenerationEU trebaju dodatno povećati europsku financijsku potporu za (strukovno) obrazovanje. Nadolazeći pozivi trebali bi se fokusirati na teme kao što su digitalne vještine, zelene vještine, cjeloživotno učenje, te rano profesionalno usmjeravanje. Ulaganje NextGenerationEU trebale bi se više usredotočiti na razvoj vještina ljudi kako bi se potaknula dvostruka tranzicija.

ZAŠTO?

Dostatno financiranje omogućilo bi obrazovne reforme koje uključuju inovaciju metoda, ažuriranje sadržaja, te povećanje kvalitete učenja, usmjeravanja i integracije u tržište rada. Štoviše, bolje financirani inovativni europski pilot-projekti mogli bi poboljšati i proširiti dobre prakse do stupnja da nadahnu i potaknu sustavna poboljšanja u svim državama članicama EU-a. Rana i preventivna intervencija u korist vještina mladih pokazala se (isplativo) učinkovitijom od (aktivnih) intervencija na tržištu rada ili socijalnih potrošnja kasnije u životu.

PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA I VJEŠTINA NA RAZINI EU

TKO?

Europski parlament, Europska komisija, Vijeće EU, Vlade individualnih država članica

ŠTO?

Uspostaviti standardizirani sustav za priznavanje prekograničnih vještina i kvalifikacija kako vi se olakšala mobilnost radne snage unutar EU. Zagovaramo poboljšano priznavanje sveučilišnih i strukovnih diploma, kao i ključnih kompetencija.

ZAŠTO?

Ovo bi olakšalo učenje i mobilnost na tržištu rada unutar EU, kao i prijenos vještina, znanja i najboljih praksi diljem Europe.

PREPORUKE ZA POLITIKE ŠPANJOLSKOJ

POBOLJŠANJE UVJETA RADA ZA NASTAVNIKE/CE

TKO?

Državna vlada, te regionalne i lokalne vlasti

ŠTO?

Poboljšati radne uvjete za nastavnike/ce, te standardiziranje uvjeta na državnoj razini (npr. Manje kratkoročnih ugovora o radu, bolja obuka, društveno i financijsko priznanje, manji razredi). Potrebno je više stabilnosti u španjolskom obrazovnom sustavu, nakon mnogo godina promjena propisa.

ZAŠTO?

Poboljšani uvjeti rada i povećanje plaća podržat će i motivirati sadašnje nastavnike/ce, te povećati privlačnost ovih zanimanja u budućnosti. Motiviraniji i vještiji nastavnici/e rezultirat će boljim individualnim iskustvima učenja za učenike/ce. Stabilan obrazovni sustav donosi sigurnost i povjerenje nastavnicima/ama koji u njemu rade.

UKLJUČIVANJE PROFESIONALNOG USMJERAVANJA U OBRAZOVNI KURIKULUM

TKO?

Državna vlada

ŠTO?

Obrazovni kurikulum treba napraviti prostor za kvalitetno profesionalno usmjeravanje. Nastavnici/e i razrednici/e trebaju biti osposobljeni u skladu s time. Treba omogućiti otvorene prostore za suradnju sa svijetom rada (poslodavci, sindikati, itd.). Osobito u posljednoj godini srednje škole trebao bi postojati prijelazni tečaj za pripremu učenika/ca za prijelaz iz škole u posao, primjerice kroz prakse ili stažiranje.

ZAŠTO?

Kakobi se osiguralo visokokvalitetno, rano, kontinuirano i individualizirano profesionalno usmjeravanje u cijeloj zemlji za svakog učenika/cu. Profesionalno usmjeravanje trebalo bi nadilaziti sat vremena kolektivnog podučavanja ili dodatne sate u strukovnim školama. Zagovaramo poticanje praktičnih iskustava kako bi se olakšala tranzicija u tržište rada.

OSPOSABLJAVANJE NASTAVNIKA/CA ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

TKO?

Državna vlada, Ministarstvo obrazovanja

ŠTO?

Uspostaviti standardizirano i redovito osposobljavanje nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca za profesionalno usmjeravanje, koje su obvezni pohađati svi obrazovni djelatnici. Stvaranje mentorskih programa za nove nastavnike/ce, te njihovo uparivanje s iskusnim nastavnicima/ama za zajedničko učenje. Osiguravanje okvira za kontinuirani profesionalni razvoj, kako bi nastavnici/e bili u toku s najnovijim metodama i tehnikama poučavanja.

ZAŠTO?

Zagovaramo osnaživanje nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca putem suvremenih alata i znanja za profesionalno usmjeravanje, kako bi se podigla svijest i sposobnost za rano usmjeravanje i suradnju sa svijetom rada među obrazovnim djelatnicima/ama. Potrebno je izbjegavati situacije gdje je osposobljavanje i cjeloživotno učenje individualna odgovornost posebno motiviranih nastavnika/ca izvan plaćenog radnog vremena. Uvođenjem mentorskih programa poticao bi se osjećaj samoučinkovitosti i vlasništva, čime bi se odgovornost među nastavnicima/ama prebacila na grupnu odgovornost, a primjeri dobre prakse mogli bi se lakše dijeliti.

USPOSTAVLJANJE STRATEGIJE USMJERAVANJA NA DRŽAVNOJ RAZINI

TKO?

Državna vlada, lokalna vlada i dionici

ŠTO?

Stvaranje namjenskog okvira s jasnim odgovornostima za rano, kontinuirano i individualizirano profesionalno usmjeravanje na svim institucionalnim razinama. Uključivanje svih relevantnih dionika/ca u obrazovanju i tržištu rada odozdo prema gore. Donošenje nacionalne strategije uključivanja profesionalnog usmjeravanja u kurikulum, ali provedba može biti individualna u školama s decentraliziranim aktivnostima.

ZAŠTO?

Kako bi se osigurao sustavan i strateški pristup profesionalnom usmjeravanju, poticala suradnja preko institucionalnih razina i sektora, te kako bi se uspostavilo više participatornih pristupa.

PREPORUKE ZA POLITIKE HRVATSKOJ

POBOLJŠANJE UVJETA RADA ZA NASTAVNIKE/CE

TKO?

Državna vlada i županijske vlasti

ŠTO?

Poboljšati radne uvjete za nastavnike/ce, te ih standardizirati na državnoj razini (npr. manje kratkoročnih ugovora o radu i ugovora na određeno, bolja obuka, veće plaće, društveno i financijsko priznanje). Problemi s kojima se nastavnici/e susreću uključuju: nekonkurentnu osnovnu plaću, povećanje radnog opterećenja i administrativnih zadataka, nedostatak naknade za prekovremeni rad, nedostatak naknade za bilo kakve dodatne aktivnosti (npr. sudjelovanje u projektu, provođenje aktivnosti profesionalnog usmjeravanja, i sl.)

ZAŠTO?

Poboljšani uvjeti rada podržat će i motivirati sadašnje nastavnike/ce, ali i povećati privlačnost ovog zanimanja u budućnosti. Izbjeći će se nedostatak kvalificiranih nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca u ruralnim područjima i malim gradovima. Motiviraniji i vještiji nastavnici/e rezultirat će boljim individualnim iskustvima učenja za učenike/ce.

Kad bi postojala zakonska osnova za isplatu honorara za dodatan rad, za mnoge bi nastavnike/ce postojao poticaj za obavljanje tog dodatnog rada (poput provođenja aktivnosti profesionalnog usmjeravanja)

BORBA PROTIV KORUPCIJE U SU STAVU O BRA ZOVANJA

TKO?

Europski/Državni obrazovni i protukorupcijski sustav i Ministarstvo znanosti i obrazovanja

ŠTO?

Osiguravanje pravednog i transparentnog upravljanja školama i depolitiziranje procesa zapošljavanja putem neovisnog nadzora, specifičnih standarda, praćenja i mehanizma pritužbi. Postaviti jasne i transparentne kriterije za zapošljavanje u školama na državnoj razini. Osim toga, trebala bi postojati obuka za ljude u komisijama za zapošljavanje, kako bi naučili pravilno postaviti kriterije testiranja i zapošljavanja, promičući kulturu izvrsnosti.

ZAŠTO?

Kakobi se osigurala kvaliteta, transparentnost i pravednost u obrazovnom sektoru. Osobito se u Hrvatskoj lako može dogoditi nepoštena praksa, jer je sustav ocjenjivanja kandidata/inja za nove nastavnike/ce u potpunosti na komisiji za zapošljavanje u dotičnoj školi. Komisija za zapošljavanje u svakoj pojedinoj školi sama postavlja kriterije, ne postoje dostatni objektivni standardi koji se primjenjuju na državnoj razini. K tome, komisiju za zapošljavanje imenuje ravnatelj/ica škole koji se nerijetko imenuju kroz političke odnose.

OBRAZOVNE REFORME

TKO?

Na državnoj razini: Ministarstvo znanosti i obrazovanja i drugi dionici

ŠTO?

U Hrvatskoj je potrebna nova reforma: reforma kurikuluma koja rasterećuje količinu gradiva, ali i uključuje profesionalno usmjeravanje. Također, važno je napomenuti da obrazovni sustav nije usklađen sa svijetom rada, te dosadašnje reforme nisu adekvatno riješile ovaj problem.

ZAŠTO?

Biti u tijeku s budućim trendovima, tehnologijama i razvojem na tržištu rada i u društvu, nužno je kako bismo mlade ljude istinski pripremili za budućnost, kao i kontrola kvalitete i stalno unapređivanje obrazovnog sustava i njegovih rezultata. Posljednja velika kurikularna reforma, kao i one koje slijede, nisu se bavile profesionalnim usmjeravanjem niti su logično implementirane u obrazovni sustav. Učenici su zatrpani brojnim predmetima, malo je vremena i prostora za kritičko razmišljanje, aktivnosti rješavanja problema, ili dodatne sadržaje poput profesionalnog usmjeravanja i razvijanja vještina budućnosti.

OSPOSOBLJAVANJE NASTAVNIKA/CA ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

TKO?

Državna vlada, Ministarstvo znanosti obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje odraslih, Sustav visokog obrazovanja

ŠTO?

Potrebno je uspostaviti standardiziranu kvalitetnu obuku o profesionalnom usmjeravanju za nastavnike/ce i stručne suradnike/ce, uzimajući u obzir i učenike/ce s poteškoćama u učenju. Nastavnici/e i stručni suradnici/e trebaju obuku za profesionalno usmjeravanje, ali isto tako trebaju i točne i ažurne informacije o tržištu rada i o zahtjevima poslodavaca. Trenutačno sve aktivnosti profesionalnog usmjeravanja ovise o pojedinačnim nastavnicima/ama, stručnim suradnicima/ama i školama, ne postoji sustavan pristup što se tiče obuke ili provedbe.

ZAŠTO?

Kakobi se unaprijedila povezanost obrazovnog sustava i svijeta rada. Stoga zagovaramo osnaživanje nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca putem suvremenih alata i znanja za profesionalno usmjeravanje. Profesionalno usmjeravanje, posebno za učenike/ce s poteškoćama u učenju, zahtjeva posebnu obuku i stručnost kako bi se osigurala kvalitetna rana orijentacija i suradnja sa svijetom rada. Stoga zagovaramo uključivanje profesionalnog usmjeravanja u silabije sveučilišnih programa za nastavnike/ce i stručne suradnike/ce.

PREPORUKE ZA POLITIKE ITALIJI

OSPOSOBLJAVANJE NASTAVNIKA/CA ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

TKO?

Državna vlada, Ministarstvo obrazovanja

ŠTO?

Uspostaviti standardiziranu kvalitetnu obuku nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca za profesionalno usmjeravanje. Iako u ove godine uvedene nove reforme, nedostaje podrška Ministarstva obrazovanja koja bi školama pomogla da interpretiraju, razumiju i provedu ove reforme. K tome, postoje znatne razlike među regijama u pogledu reformi, zbog čega se neki školski uredi suočavaju s kašnjenjima i nedostatkom sredstava za provedbu novih propisa.

ZAŠTO?

Kakobi se osnažili nastavnici/e i stručni suradnici/e putem suvremenih alata i znanja za profesionalno usmjeravanje. Zagovaramo pozidanje svijesti, osiguranje kvalitete i sposobnosti za rano usmjeravanje i suradnju sa svijetom rada među obrazovnim djelatnicima.

POBOLJŠANJE UVJETA RADA ZA NASTAVNIKE/CE

TKO?

Državna vlada i regionalne vlasti

ŠTO?

Poboljšati radne uvjete za nastavnike/ce i standardizirati ih na državnoj razini (npr. manje kratkoročnih ugovora, manje birokracije, više stabilnosti). Poboljšati ugled učiteljske profesije osiguravanjem stabilnih pozicija za mlade nastavnike/ce. Uvjeti rada trebali bi odgovarati značajnoj količini vremena koju nastavnici/e ulažu u vlastito obrazovanje.

ZAŠTO?

Kakobi se izbjegao rigidan obrazovni sustav, a učiteljska profesija učinila privlačnijom. Poboljšani uvjeti rada i povećane plaće podržat će i motivirati sadašnje nastavnike/ce, kao i povećati privlačnost ovog zanimanja u budućnosti. Motiviraniji i vještiji nastavnici/e rezultirat će boljim individualnim iskustvima učenja za učenike/ce, te spriječiti budući nedostatak obrazovnog kadra.

ULAGANJE U OBRAZOVANJE

TKO?

Državna vlada i regionalne vlasti (autonomnost u financiranju na regionalnoj razini)

ŠTO?

Povećati ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, opremu i dizajn škola, posebice u ruralnim područjima. Sredstva se moraju dodijeliti prema lokalnim ili regionalnim potrebama.

ZAŠTO?

Kako bi se prevladale velike razlike između različitih područja u Italiji (neravnoteža sjevera i juga), te kako bi se osigurala jednakost u obrazovanju i ulasku na tržište rada za sve učenike/ce u zemlji.

SURADNJA IZMEĐU SUSTAVA(STRUKOVNOG)OBRAZOVANJA I SVIJETA RADA

TKO?

Državna vlada, sustav obrazovanja, dionici na tržištu rada

ŠTO?

Uvesti programe suradnje između tvrtki i škola (npr. stažiranje, tzv. “job-shadowing” programi, dovođenje stručnjaka iz svijeta rada u škole) ili poticati već postojeće odnose između obrazovnih institucija i lokalnih poduzeća. Poticanje zajedničkih inicijativa za razvoj vještina i zapošljavanje, te stvaranje državne baze podataka o zahtjevima za vještinama specifičnima za određene industrije, kako bi se usmjerile obrazovne ustanove prema usklađivanju vlastitih nastavnih planova i programa s potrebama tržišta rada.

ZAŠTO?

Kako bi se podigla svijest o vrijednosti strukovnog obrazovanja među učenicima/ama i njihovim obiteljima. Poticanje suradnje između škola i tvrtki stvara inovativna rješenja i putove, a poboljšanje profesionalnog usmjeravanja učenika/ama daje vrlo praktične ideje o budućim zanimanjima i trendovima na tržištu rada. Zagovaramo prevladavanje zastarjelih stereotipa o određenim “prestižnim” karijerama putem informiranja, transparentnosti i usklađivanja vještina.

OSIGURANJE KVALITETE U NASTAVI

TKO?

Državna i regionalna ministarstva obrazovanja

ŠTO?

Uspostaviti neovisnu kontrolu kvalitete, podršku, praćenje i evaluaciju nastave kroz transparentne standardizirane procese (uključujući anketiranje učenika i vanjsko testiranje).

ZAŠTO?

Kako bi se osnažio, podržao i nadgledao rad nastavnika/ca, te osigurala samosvijest, motivacija, kvaliteta poučavanja i profesionalnog usmjeravanja kroz davanje povratnih informacija, kontrolu i posvećenu obuku. Sustav nagrađivanja vrijednih nastavnika i sankcioniranja onih koji ne poštuju standard Ministarstva vodilo bi do povećanja kvalitete obrazovanja.

BORBA PROTIV KORUPCIJE U OBRAZOVNOM SUSTAVU

TKO?

Europski/Državni obrazovni i protukorupcijski sustav

ŠTO?

Borba protiv korupcije i nepotizma od europske do lokalne razine, posebno u obrazovnom sektoru. Osiguravanje pravednog i transparentnog upravljanja školom i depolitiziranje procesa zapošljavanja u obrazovnom sustavu kroz specifične standarde, nadzor i mehanizme pritužbi koji povećavaju svijest dionika/ca.

ZAŠTO?

Kako bi se osigurala kvaliteta, transparentnog, dugoročna koherentnost i pravednost u sektoru obrazovanja. Zagovaramo sprečavanje zlouporabe sredstava i zaštitu nastavnika/ca i učenika/ca od zlouporabe ovlasti.

